

Meeraaraatit sivikinnerpaamik qaammatini arfinilinni milutsittuaannaruk. Naarusut milutsitsisullu kalaallit nerisassaataannik assigiingisitaartunik nerisar-sinnaapput, pingaartumilli makku tunuarsimaarfigissallugit:

- nannut
- arferit kigutillit
- timmissat naluumasortut
- puisit utoqqaanerusut

Nerineqartartut tamakku assersuutigalugu aalisakkanik miluumasunillu nuna-miutanik taarserneqartarsinnaapput.

Meeqqat inuusuttullu naartusunulli siunnersuutitut assingusunik malitaqar-tarnissaat kaammattuutigineqarpoq.

"Nerinissamat siunnersuutit qulit" malittakkit

Pingaartuuvoq erseqqissaatigissallugu mingutsitsisartut tamakku arlallit inuuneq tamaat timimi katersuukkiartuaartarmata. Kissaatigisatut meerar-taarineqartussat tamakkernissaasa tungaanut mingutsitsisartunik tamak-kuningga nerisaraanni, kinguaariit tulliuttut sunnerneqassapput. Taa-maattumik taamatut sunnertinneq pinaaveersimatinniaaraanni, pingaartumik nannut arferillu kigutillit nerinaveersaartariaqarput, aammalu eqqumaffi-gineqassaaq miluumasut imaaneersut tamarmik mingutsitsisinnaasunik akoqartarmata.

Kalaallit Nunaanni Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnit mingutsitsisartuni ineriartorneq malinnaavigineqarpoq ajornartorsiullu pillugu ingerlaavartumik siunnersuisarniarput.

Peqqinnissaqarfimmi sulisut Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnut saaffiginnikkut atortussanik tunineqarsinnaapput, naartusunik aamma meeqqanik misissuisilluni siunnersuineri atorineqarsinnaasunik.

Saqqummersitaq iluarsaassaq
Kalaallit Nunaanni Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2013

Mingutsitsineq kalaallillu nerisassaataat

Qangaaniilli nerisartakkavut toqqissilluta
nerisinnaavagut?

Aap, amerlanerpaartaat!

Nerisassanik peqqinnartunik toqqaaniarnermi
tamakkuningga ilisimasaqarnissaq
pisariaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2013
Nerisat timillu aalatinnera pillugit siunnersuutit

ULLUMIKKUT NERISARTAKKAT

Kalaallit ullumikkut nerisartagaat qangaaniilli nerineqartartut aamma nerisassat eqqussukat akuleriaarput, kinguaariillu kingulliit eqqarsaatigalugit taamaasimalluni. Ullumikkut nerisassat ajornartorsiutaasinnaanerit isiginiarneqarpoq, nerisassianullu eqqussukkanut atatillugu ilaatigut tusartarpavut bakteriat assigiinngitsut, sukkoqarpallaartut aamma tuaviinnaq nerisassiaasut peqqinnarpallaanngitsut. Uagut nammineq qangaaniilli nerisartakkatsinnut atatillugu tusartarpavut avatangiisini toqunartut, naarlrorujussuarluni toqusarnerit aamma trikinit, piffissamilu kingullermi tusartarlutigik uumasuni piniakkani nappaateqartarnerit.

NERISASSAT PEQQINNARTUT

Nerisassat peqqinnartut tassaapput nerisassat nukissamik, inuussutissanik, vitamininik aamma mineralinik naammaginatut tunisisartut. Nerisat qanoq annertutiginerat suliniitsinnut timittalu aalatinneranut naapertuutissaaq. Qangaaniilli nerisartakkavut inuussutissartaqarluarput, sukkukillutik aamma vitamininik mineralinillu pingaaruteqartunik akoqarlutik. Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit "Nerineqarnerit siunnersuutit qulit" suliarisimavaat, taakkulu nerisassat peqqinnartut aamma timip aallatitarnera pillugu kalaallinut naapertuutut kaammattuutaapput.

MINGUTSITSINEQ KALAALLILLU NERISASSAATAAT

Kalaallit nerisassaataat pingaaruteqartunik amerlasuunik inuussutissartaqarluarput. Ajuusaarnaraluartumilli aamma mingutsitsisartunik ilaqarlutik, peqqissutsitsinnik sunniinnaasunik. Uumasunit miluumasunit imaaneersunit orsumi - puisini arfernilu - timmissani naluumasortuni pingaartumillu nannup orsuani, klorinut akuliuttartut sananeqaatit arrortikkuminaatsorujussuit POP-nik taaneqartartut nassaassaapput. Uumasut miluumasut imaaneersut aamma timmissat naluumasortut iloqutaanni neqaannilu aatsitassat oqimaatsut, soorlu kviksølv, cadmium aamma aqerloq nassaassaapput. Sananeqaatit nutaat suliffissuaqarnermit ineriartortinneqartartut aamma issittumi avatangiisinut annguttarput. Mingutsitsisartut amerlanersaat silaannakkut immalluunniit sarfaasigut maanga apuuttarput.

Mingutsiterisartut nunarsuarmit tamarmeersarput imarlu silaannarlu aqqusaarlugit Issittumut assartorneqartarlutik, tassanilu imaani uumasuni akuliuttarlutik. Mingutsiterisartut nerisaaqatigiinni qaffakkiartuaartumik katsersuuttarput, uumasut mikinerit anginernit nerineqaraangata, aammalu uumasunit suli anginerusunit nerineqaraangata. Inuit nerisaaqatigiinnermi aqqussaarneqartartut kingullersaraat, uagummi uumasut angisuut imaaneersut aamma nannut nerisaratsigit. Taamaasillutik mingutsitsisut timitsinni akuulersarput.

Paasineqarsimavoq kalaallit timaat mingutsitsinerik tamakkuninnga annertuunik akoqartut. Tamatumunnga pissutaanngilaq kalaallit nerisassaataasa nunani allani nerisassanit mingutsinneqarnerunerat, kisiannili kalaallit uumasunik miluumasunik imaaneersunik iloqutaannillu, nannunik aamma timmissanik naluumasortunik nunanut allanut naleqqiullutik annertunerusumik nerisaqartarnerat pissutaavoq.

Issittumi innuttaasuni mingutsitsinerup killiffianik misissuinerup takutippaa pissutissaqartoq peqqissutsikkut inissisimanerup sunnerneqarsinnaanera, ilikkagaqarsinnaassutsip annikillisinneqarneratigut, nappaatinut aseruuttooru-taasartunut illersuutit annikillisinneqarnera immaqalu akiuussutissanik kapitinnerit annikinnerusumik sunniuteqartarnerat. Sunniineq pingaartumik pisarpoq meerassap pinngoriartornerata aamma naartunerup nalaani.

Pingaarteqarpoq nakkutigissallugu pingaarutaalu misissussallugu mingutsitsisartut innunut uumasunullu qanoq sunniuteqartarnerisut. Taamaasiortussanik pilersitsisoqarsimavoq suleqatigiissitamik taaguutilimmik AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Program) issittumi nunanit Kalaallit Nunaat ilanngullugu peqataaffigineqartumik. AMAP-imit mingutsitsisinnaanermi ineriartorneq ingerlaavartumik malinnaavigineqarpoq ajornartorsiutaalersunillu nutaanik misissuisarluni.

QANOQ ILIORSINNAAVUGUT?

Taamatut mingutsitsinerup unitsinneqarnissaani akiuunnermut peqataasariaqarpugut. Aamma ilisimasaqalernissarput qulakkiissavarput, taamaasilluta silatusaartumik toqqaasinnaaniassagatta nerisassanut tunngatillugu, taamaasiornikkut qangaaniilli kalaallit nerisassaataannik nuannarinninneq piginnarsinnaagatsigu.

Kalaallit Nunaanni Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit kaammattuutigaat:

- Siullermik pingaarnerusutullu assigiinngisitaartunik nerisaqarnissaq
- Uumasunit assigiinngitsunit neqit allanngorartikkat. Uumasunik miluumasunik nunamiutanik akuttunngitsumik toqqaasarit
- Kalaallit nerisassaataannik neriuannartarit
- Akuttunngitsumik aalisagartarit
- Paarnat naatitallu atorluakkit